

Boekengedoe

Er is een aantal redenen waarom het lezen van een economieboek stomvervelend is.

1. De meeste economen kunnen niet duidelijk en plezierig schrijven. Dat zal wel met het onderwijs te maken hebben. Tijdens de economie-opleiding wordt er te weinig aandacht besteed aan het schrijven van artikelen en rapporten. Daarna hoeft het niet meer, want een afgestudeerde is veelal te eigenwijs om juist op dit, voor hem onbelangrijke terrein, iets te willen leren. Gelukkig zijn er uitzonderingen. Nederland kent een aantal economen die voortreffelijk schrijven (b.v. Pen, Tinbergen, Van den Doel, Klant, Hartog). Hun populaire geschriften lezen als een kronkel.

2. Het lezen van een boek kost meestal veel tijd. De econome die over weinig vrije tijd beschikt, zal niet gauw naar een economieboek grijpen om het helemaal uit te lezen. Hij wordt reeds dagelijks overspoeld met stapels literatuur en zal zich daardoor veelal beperken tot het lezen van tijdschriftartikelen en brochures. Een dergelijke handelwijze zou wel eens effectiever kunnen zijn dan het lezen van een boek. Immers, artikelen zijn veelal bondiger geschreven, handelen slechts over een specifiek onderwerp, terwijl vaak in een oogopslag te zien is (b.v. aan de voetnoten, tabellen en samenvatting) of het lezen ervan de moeite waard is. Daar komt nog bij dat artikelen veel vaker nieuwe ideeën en theorieën bevatten dan boeken. Dit aspect is overigens niet voor elke lezer relevant, want velen grijpen het liefst naar boeken en artikelen waarin zij hun eigen kennis bevestigd zien. Voor de lezer die efficiënt met zijn tijd omspringt kan dat echter een gruwel zijn. Een auteur die dit heel goed aanvoelt is Tinbergen. In één van zijn bekendste boeken schreef hij in het voorwoord: „In view of the overproduction of scientific literature it seems desirable to the author that each writer should himself indicate, in a foreword or a summary of any kind of publication, what he considers new in his work. This may facilitate reading to a large extent” 1). Helaas, slechts weinig auteurs volgen dit advies op. Dat zal de reden zijn waarom er goede economen zijn die er trots op zijn zelden een boek op hun vakgebied te lezen en nooit een boek helemaal uitlezen.

3. Veel auteurs doen totaal geen moeite het de lezer gemakkelijk te maken. Hun doel is vaak het ten toon spre-

den van zoveel mogelijk kennis. Biedt de hoofdttekst daarvoor onvoldoende ruimte, dan wordt er graag gebruik gemaakt van het voetnotenapparaat, dat vele pagina's vaak op te grote voet laat leven. Dit verschijnsel wordt nog verergerd door de uitgevers die om efficiency-redenen alle voetnoten naar het eind van een hoofdstuk of boek verplaatsen. Een boek krijgt evenwel niet louter het predikaat wetenschappelijk door de voetnoten. Er zijn nog twee instrumenten waarvan vele auteurs graag gebruik maken. Het eerste instrument is de wiskunde. Het gebruik van veel wiskundige hiërogliefen schijnt een werk wetenschappelijk te maken. En deze moeten dan liefst zo gepresenteerd worden dat het de lezer uren kost om erachter te komen hoe de auteur een bepaalde formule heeft afgeleid. Hiermee kweek je geen belangstelling bij de lezer, laat staan kennis, en de verbale econome krijgt er slechts een minderwaardigheidscomplex door. Het tweede instrument is het taalgebruik. Economen verwijten „gogen” vaak dat ze zoveel moeilijke woorden gebruiken, waarvan de betekenis in geen enkel woordenboek staat. Echter, ook de economen kunnen wat dit betreft hun partijje meeblazen. Daarnaast achten zij het gebruik van citaten, liefst in een andere taal dan waarin het boek geschreven is, een welkome versiering, niet beseffend dat de meeste citaten uit hun verband worden gerukt en vaak de lijn van een betoog doorbreken.

4. Het begint er steeds meer op te lijken dat een boek pas echt goed wetenschappelijk is als het in een vreemde taal is geschreven. Zo'n 35% van de economieboeken die jaarlijks in Nederland verschijnen, is in de Engelse taal geschreven. Het Engels biedt grote voordelen voor zowel de schrijver als de uitgever. Economie is steeds meer een Amerikaans vak aan het worden, dus tel je als econome pas mee als je werk in de

Amerikaanse bibliotheken prijkt. Voor de uitgever is het aantrekkelijk omdat het mogelijke afzetgebied wordt vergroot. De gemiddelde oplage van 1500 exemplaren van een boek in de Nederlandse taal wordt voor hem steeds minder rendabel, ook al maakt hij gebruik van de modernste zet- en druktechnieken. Toch vraag ik mij af of de consument ermee gediend is. Hij mag dan wel internationaal georiënteerd zijn, Engels leest toch moeilijker dan Nederlands. Bovendien vraag ik mij af wat het nut is van het uitgeven van analyses over puur Nederlandse onderwerpen in een vreemde taal, zoals steeds meer gebruikelijk is. Zelfs het oerdegelijke blad *De Economist* is hiertoe overgegaan. Ik denk niet dat dit veel te maken heeft met het feit dat daardoor de oplage mogelijk kan worden vergroot. De vrees is gerechtvaardigd dat dit een symptoom is van het steeds meer irrationeel verwerpen van het Nederlandse produkt. Een prachtig voorbeeld van overdreven verheerlijking van het Engels stond onlangs in *ESB* van 5 maart jl.: in een recensie bekritiseert de Rotterdamse econome A. S. W. de Vries drie Tilburgse economen omdat zij een boek over groeitheorie in het Nederlands publiceerden. Hij vond het wel een goed boek, maar het gebruik van de Nederlandse taal was toch wel een handicap 2).

Ik besluit dit zwartgallige verhaal en ga niet in op de hoge prijzen van de economieboeken en op de niet zo efficiënte wijze van economen hun publicaties te vernippen over een aantal, vaak noodlijdende, vakbladen. Deze aflevering van *ESB* dient bovendien de verkooppromotie van het boek. Daarom wil ik ten slotte het bovenstaande nuanceren. Er verschijnen ook veel goede boeken en er zijn meer goede auteurs dan ik hierboven noemde. Aan hen mijn excuses. Bedenk echter wel dat je beter het goede dan het nieuwe kunt lezen, vooral omdat lezen denken met een anderms hoofd is in plaats van dat van jezelf 3).

- 1) J. Tinbergen, *Economic policy; principles and design*, Amsterdam, 4e druk, 1967.
 2) Dit sloeg op: W. M. van den Goorbergh, R. J. de Groof en H. W. G. M. Peer, *Hoofdpijnen van de moderne groeitheorie*.
 3) Vrij naar Schopenhauer.